

ANNA SIEKIERSKA
CHWASTY I LUDZIE
WEEDS AND PEOPLE

wystawa / exhibition

ANNA SIEKIERSKA

CHWASTY I LUDZIE / WEEDS AND PEOPLE

współpraca przy projekcie / project collaboration:

Damien Brailly, Krystyna Jędrzejewska-Szmek

kuratorka / curator: Magda Kardasz

współpraca / collaboration: Julia Harasimowicz,

Monika Kopczewska

realizacja wystawy / exhibition production:

Marek Janczewski i zespół / and team

18.01–15.03.20

wtorek–niedziela 12–20 / Tuesdays–Sundays 12–8 p.m.

ul. Gałęzińskiego 3, 00-362 Warszawa

+48 22 826 01 36

mpz@zacheta.art.pl

zacheta.art.pl

folder

wydawca / publisher:

Zachęta — Narodowa Galeria Sztuki

pl. Małachowskiego 3, 0-916 Warszawa

dyrektorka / director: Hanna Wróblewska

według projektu graficznego / after graphic design

by Jakub Jeziński

tłumaczenie / translation: Paulina Bożek

redakcja / editing: Jolanta Pieńkos

łamanie / typesetting: Krzysztof Łukawski

© Zachęta — Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa 2020

Tekst dostępny na licencji / Text is licensed under

CC BY-SA 3.0

druk / printed by ARGRAF, Warszawa

Wydrukowane na papierze Nautilus Classic 80 g/m², pochodzącym w 100% z recyklingu. Papier posiada certyfikat FSC, który świadczy o tym, że celuloza pozyskiwana do produkcji papieru pochodzi z lasów zarządzanych w sposób zrównoważony. Printed on Nautilus Classic 80 g/m² paper, made from 100% recycled materials. The paper is FSC-certified, attesting that the cellulose sourced for paper production comes from sustainably managed forests.

sponsor MIEJSCA PROJEKTÓW ZACHĘTY
sponsor of ZACHĘTA PROJECT ROOM

BenQ

projekt zrealizowany w ramach stypendium
Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego
the project is carried out by the fellowship
of the Ministry of Culture and National Heritage

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego

wystawa organizowana w ramach Roku Antyfaszystowskiego
exhibition organised as a part of Anti-Fascist Year

ANNA SIEKIERSKA

CHWASTY I LUDZIE

WEEDS AND PEOPLE

POCHWAŁA NIEUŻYTKÓW

Anna Siekierska, rzeźbiarka i aktywistka na rzecz przyrody, tworzy prace poddające krytycznemu oglądowi przedmiotowe podejście człowieka do przyrody. Ważnym dla niej źródłem inspiracji jest również architektura. Tym razem punktem wyjścia stały się dla artystki przemyslenia nad problemem nieużytków miejskich. Ostatnio prowadziła działania artystyczne m.in. na terenie opuszczonego Stadionu im. Edmunda Szyca w Poznaniu. Z myślą o wystawie w MPZ przeanalizowała także przyrodę Wawerskiego Zakola Wisły w Warszawie. Pojawiły się ostatnio publikacje postrzegające nieużytki jako miejsca dające szansę na naturalne rozwijanie się w mieście przyrodniczych ekosystemów. Wiele z tych tekstów powołuje się na *Manifest trzeciego krajobrazu* Gilles’a Clémenta głoszący: „Jeśli przestaniemy postrzegać krajobraz jako wytwór przemysłu, odkryjemy nagle — czy to przez nieuwagę kartografa, czy zaniedbanie polityka — nieokreślone, pozbawione funkcji przestrzenie, które trudno nazwać. Nie należą ani do strefy cienia, ani do strefy światła. Mieszcza się na obrzeżach. Na skraju lasu, wzdłuż dróg i rzek, w zapomnianych przez kulturę zakątkach, tam, gdzie nie docierają maszyny. Obejmują tereny o skromnych wymiarach, rozproszone niczym utracone narożniki pól, jednolite i rozległe jak torfowiska, wrzosowiska i niektóre wzgardzone przez człowieka nieużytki. Między tymi fragmentami krajobrazu nie wykształca się żadne podobieństwo. Mają tylko jeden wspólny element: wszystkie tworzą terytorium będące ostoją dla różnorodności, która wypierana jest ze wszystkich innych miejsc. Wyjaśnia to, dlaczego łączymy je pod jedną nazwą. Proponuję »trzeci krajobraz«”. (Gilles Clément, *Manifest trzeciego krajobrazu*, „Autoportret” 2019, nr 3) Niemiecki badacz flory Berlina, Ingo Kowarik, nazwał przyrodę nieużytków „czwartą przyrodą”: „Opisuje ona zbiorowiska roślinne rozwijające się samoistnie, bez ingerencji człowieka na siedliskach opuszczonych czy zdegradowanych. [...] Tę kategorię przyrody uznaje Kowarik za najbardziej charakterystyczną postać roślinności rozwijającą się dynamicznie w warunkach miejskich. Odbiega ona od tego, co postrzega się jako bezpieczną i zadbaną zielen miejską. Kowarik postulował, aby »czwarta przyroda« stanowiła przedmiot interdyscyplinarnych badań naukowych i była szerzej chroniona w dokumentach planistycznych i strategiach dotyczących kształtowania zieleni w mieście”. (Kasper Jakubowski, *Czwarta przyroda w mieście*, „Autoportret” 2019, nr 3)

Rozwijany w podobnym klimacie projekt Siekierskiej jest swoistym manifestem przeciw marginalizowaniu obecności nie-ludzkich sąsiadów (jak rośliny wolno żyjące i zwierzęta). Artystka uważa, że środowisko można uzdrowić poprzez zaniechanie typowo ludzkiej ingerencji. Obserwując zmierzch epoki bezwzględnej eksploatacji przyrody przez człowieka, proponuje rozpoczęcie budowania między nimi nowych relacji opartych na poszanowaniu prawa do współistnienia. W filmie na wystawie przewija się motyw fladry (kolorowych trójkątnych chorągiewek rozwieszanych w lesie, aby wydzielić strefę polowania) — postrzeganych przez artystkę jako symbol oddzielania się człowieka od natury. Rozciągnięte w ostępach rozmaitych nieużytków przewrotnie zdają się bronić tych terenów przed zakusami żarłocznych inwestorów. Podobną, symbolicznie „obronną” w stosunku do rezerwatu wtórnej dzikości rolę gra na wystawie instalacja *Tuli-pany* — palisada z potłuczonych butelek. Tak o tym mówi artystka: „Tłuczone szkło wyznacza strefy niedostępne dla człowieka, podkreślając potrzebę istnienia takich miejsc nawet w mieście. W dość brutalny sposób ogranicza nieposkromione żądze odkrywania, dotykania, brania. Szkło jest kruche, odsyła znaczeniowo do przyrody, którą działania człowieka mogą łatwo zniszczyć”.

Głównymi bohaterami projektu są rośliny zwane chwastami, widoczne na wystudiowanych zdjęciach. Szczególnie piękne jest przedstawienie dziewanny. Dopiero przy bliższym oglądzie dostrzegamy, że wyrosła ona na kawałku starego asfaltu. Zdjęcie staje się tym samym studium ciekawego okazu przyrody w postcywilizacyjnym pejzażu. Ważną część wystawy stanowi uproszczony architektoniczny model poznańskiego stadionu pełniący jednocześnie rolę podestu, na którym eksponowane są zbiory nasion rozmaitych roślin żyjących na nieużytkach. Artystka stworzyła w ten sposób laboratorium przyrodniczej różnorodności tych miejsc, w którym mogą zagłębić się widzowie. Nasiona są dla niej symbolem siły przetrwania: ukryte w ziemi w sprzyjających warunkach mogą się odrodzić po wielu latach. Na wystawie znajdziemy także rysunkowe szkice nasion. Autorka umieściła je celowo wysoko na ścianie, więc ich obejrzenie wymaga od widza wspięcia się na rzeźbę-drabinę, której boki tworzą konary kłonu jesionolistnego — występującego w zapuszczonych rejonach drzewa nazywanego czasem chwastem. (Autorka porównuje ten scenograficzny zabieg do zwiedzania rezerwatu przyrody po wyznaczonym szlaku). Kolejny element tego artystyczno-naukowego laboratorium to rzeźbiarskie studia nasion lipy i uczepu trójlistkowego. Gatunki te spotkać możemy na terenach nieużytków. Lipa to jedno z najbardziej żywotnych drzew, a uczep jest rośliną synantropijną (towarzyszącą człowiekowi i zmianom wprowadzanym przez niego w środowisku). Prezentowane w formie lightboxu rysunki zainspirowały widoki i historie związane z poznańskim stadionem (upadłym miejscem spektakli i konsumpcji przejętym przez przyrodę). Wystawa *Chwasty i ludzie* (kolejność nieprzypadkowa) to rodzaj manifestu na rzecz nieużytków postrzeganych jako wartościowe dzikie parki. Projekt pierwotnie nazwany był przez autorkę: SOR. Ten skrót nawiązuje do sytuacji ratowania zagrożonego zdrowia czy życia i rozwijany był na różne sposoby: Społeczna Ostoja Różnorodności, Sprawcze Osoby Roślinne, Samodzielny Oddział Ruderalny.

Magda Kardasz

IN PRAISE OF WASTELANDS

Anna Siekierska, sculptor and environmental activist, creates works that critically examine humanity’s objectifying approach to nature. Architecture is also an important source of inspiration for her. This time, the artist’s starting point were reflections on the problem of urban wastelands. She recently conducted artistic activities at, among others, the abandoned Edmund Szyc Stadium in Poznań. With the exhibition at the Zachęta Project Room in mind, she also analysed the natural environment of the Wawerskie Zakole meander of the Vistula river in Warsaw. There have been recent publications that perceive the wastelands as places that offer an opportunity for the natural development of ecosystems in cities. Many of these texts draw on Gilles Clément’s *Third Landscape Manifesto*, which states: ‘If we stop looking at the landscape as the product of industry, we will suddenly discover — whether through a cartographer’s forgetfulness or a politician’s neglect — a number of undefined spaces, devoid of function, which it is difficult to name. They do not belong to the sphere of the shadow, nor the sphere of the light. They are located on the margins. On the edge of the woods, along roads and rivers, in corners forgotten by culture, where the machines do not reach. They cover areas of modest dimensions, scattered like the lost corners of fields, uniform and vast like peatbogs, moors and wastelands recently abandoned by humans. There is no similarity between these fragments of landscape. They only have one thing in common: they all constitute a territory of refuge for diversity, which is driven out everywhere else. This justifies bringing them together under a single term. I propose “the Third Landscape”.’ (Gilles Clément, *Manifeste du tiers paysage*, 2004) German researcher of Berlin flora, Ingo Kowarik, named the ecosystem of the wastelands ‘Natur der vierten Art’ [nature of the fourth kind]: ‘It describes plant communities developing spontaneously, without human intervention, in abandoned or degraded habitats. . . . Kowarik considers this category of nature to be the most characteristic form of vegetation growing dynamically in urban conditions. It differs from what is perceived as safe and well-kept urban greenery. Kowarik postulated that the “nature of the fourth kind” should be the subject of interdisciplinary scientific research and be more widely protected in planning documents and strategies for shaping greenery in cities.’ (Kasper Jakubowski, ‘Czwarta przyroda w mieście’, *Autoportret*, no. 3, 2019)

Developed in a similar vein, Siekierska’s project is a kind of manifesto against marginalising the presence of non-human neighbours (such as wild plants and animals). The artist believes that the environment can be healed by refraining from typical human interference. Observing the twilight of the era of ruthless exploitation of nature by humans, she proposes ushering in a new era of fostering new relationships between them, based on respect for the right to coexist. Recurring in the film shown at the exhibition is the motif of fladry line — colourful triangular flags hung in the forest to separate hunting zones — perceived by the artist as a symbol of the separation of humanity from nature. Stretched out in the wilderness of various wastelands, they perversely seem to defend these areas from the temptations of voracious investors. The installation *Tuli-pany* — a palisade made of broken bottles — plays a similar, symbolically ‘defensive’ role in relation to the secondary wilderness reserve. The artist describes it as follows: ‘Broken glass marks zones inaccessible to humans, stressing the need for such places to exist even in the city. In a rather brutal way, it limits the untamed desires to discover, touch and take. Glass is fragile; it serves as a symbolic reference to nature, which human actions can easily destroy.’

The main protagonists of the project are plants categorised as weeds, visible in the carefully studied photographs. The presentation of the mullein is particularly beautiful. It is only upon closer inspection that we notice it growing on a piece of old asphalt. Thus, the photograph becomes a study of an interesting specimen of nature in a post-civilisation landscape.

An important part of the exhibition is a simplified architectural model of the Poznań stadium, which at the same time serves as a platform where the seeds of various plants living in the wastelands are displayed. In this way, the artist has created a laboratory of natural diversity of these places, which the audience can delve into. For her, the seeds are a symbol of the power of survival: hidden in the ground in favourable conditions, they can be reborn after many years. The exhibition also features sketches of the seeds. The author deliberately placed them high on the wall, so seeing them requires the viewer to climb a sculpture-ladder, the sides of which are formed by the branches of an ashleaf maple — a tree that grows in run-down areas and which is sometimes called a weed. (The author compares this scenographic procedure to visiting a nature reserve and walking along a designated trail.) Another element of this artistic-scientific laboratory are sculptural studies of lindens and three-lobed beggartick seeds. These species can be found in wastelands. The linden is one of the most vital trees, and the beggartick is a synanthropic plant (accompanying humans and the changes they make in the environment). The drawings presented in a lightbox format were inspired by the sights and stories related to the Poznań stadium (a dilapidated place of spectacles and consumerism reclaimed by nature).

The exhibition *Weeds and People* (the order is not incidental) is a kind of manifesto for the wastelands perceived as valuable wild parks. The project was originally named SOR [hospital emergency ward, A&E] by the author. This abbreviation refers to emergency treatment of health- and life-threatening conditions, and was expanded in various ways: Społeczna Ostoja Różnorodności (Social Diversity Refuge), Sprawcze Osoby Roślinne (Agential Plant People), and Samodzielny Oddział Ruderalny (Independent Ramshackle Department).

Magda Kardasz

Anna Siekierska (ur. 1987) — rzeźbiarka. Absolwentka Wydziału Rzeźby Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie, obecnie zatrudniona w Pracowni Rysunku tamże. Animatorka warsztatów uwrażliwiających na życie innych istot, autorka licznych instalacji w przestrzeni publicznej, projektów

zaangażowanych społecznie, m.in.: *Fikus*, instalacja sąsiedzka w podwórku kamienicy, Warszawa, 2017; *Kto tam?*, platforma do obserwacji życia w koronach drzew, CSW Zamek Ujazdowski, Warszawa, 2018. Jej prace były pokazywane w Polsce, Wielkiej Brytanii, na Ukrainie, Węgrzech, w Niemczech i we Francji.

/ (born in 1987) — sculptor. Graduate of the Faculty of Sculpture at the Academy of Fine Arts in Warsaw, currently employed in the Drawing Studio there. She is an environmental activist, as well as an animator of workshops focusing on raising awareness of the life of other beings. Author of numerous installations in public

spaces and socially engaged projects, including *Ficus*, a neighbourhood installation in the backyard of a townhouse, Warsaw, 2017; *Who’s There?*, a platform for observing life in tree crowns, CCA Ujazdowski Castle, Warsaw, 2018. Her works have been shown in Poland, Ukraine, Hungary, the United Kingdom, Germany and France.

na pierwszej stronie / on first page:

Anna Siekierska, *Sanatorium* (fragment), 2019, wydruk cyfrowy / digital print

Sad / Orchard, fot. / photo: Damien Brailly, Anna Siekierska, 2019

fot. dzięki uprzejmości artystki / photo courtesy of the artist